

Л. О. Литвинюк

Київський університет імені Бориса Грінченка

**КОХАННЯ ЯК БЛАГО І ТРАГЕДІЯ:
НАСЛІДУВАННЯ КОРДОЦЕНТРИЧНИХ ТРАДИЦІЙ
УКРАЇНСЬКОГО КРАСНОГО ПИСЬМЕНСТВА**

Присвячено дослідженню соціальних, морально-естетичних та людинознавчих проблем поеми Івана Перепеляка «Остання любов гетьмана» у висвітленні аспектів національної проблематики, позначеної глибоким філософським підходом до проблем буття, гострим відчуттям історичного минулого і сучасності.

Ключові слова: українське відродження, образ, поема, драма, психологізм, автентичність.

Посвящено исследованию широкого спектра социальных, морально-эстетических проблем поэмы Ивана Перепеляка «Последняя любовь гетьмана» в освещении аспектов национальной проблематики, обозначенной глубоким философским подходом к проблемам бытия, острым ощущением исторического прошлого и современности.

Ключевые слова: украинское возрождение, образ, поэма, драма, психологизм, аутентичность.

The article is devoted research of wide spectrum of social, morally aesthetically and human problems poetics of Ivan Perepelyaka in illumination of aspects of national problems, deep philosophical approach to the problems of life, acute sense of history and modernity.

Key words: ukrainian revival, means poem, drama, psychologism, authenticity.

Епоха, в якій Іван Перепеляк формував свій світогляд, свої ідеали та етичні засади, була складною і являла собою невичерпний і драматичний конфлікт між старим і новим, тобто між залізобетонними традиціями соцреалізму та модерно-пошуковими віяннями часу.

Час становлення Івана Перепеляка як поета був у житті нашої держави періодом, коли епоха відносної свободи творчості, реабілітації самого права бути митцем скінчилася, скінчилася сумно й трагічно, новими переслідуваннями й репресіями. І хоч були вони дещо м'якшими, ніж розправи 1930-х років, бо нікого в цей час уже не було засуджено до розстрілу, їхні важкі й катастрофічні наслідки глибоко позначилися на долі молодих поетів і письменників, які в цей час приходили в літературу. Каналом усної комунікації ширилися повідомлення про арешт Івана Світличного, Василя Стуса, Євгена Сверстюка, Леоніда Плюща, Івана Дзюби.

Зрощені на обережних психо-поведінкових стереотипах життя і творчості, наскрізно контрольовані ідеологічною машинерією тоталітаризму, цілі «обойми» нинішніх письменників мовби не помітили, в який час вони існують, не відгукнулись на те, що цей час вимагає не звичного «догідництва чи куняння в слові, а вибуху, злиття із страшними і величними енергіями, в яких проявлялася й проявляється справді космічна, вселенська боротьба Добра і Зла. Якщо ти поет, якщо ти правдиво покликаний до творчості на вертикальних зрізах буття, цього часу ти не міг прогавити» [11].

Іван Перепеляк протягом 90-х років створив кілька історичних творів («Бунт», «Козацький монастир», «Остання любов гетьмана», «Геодицея»), які цілком слід вважати «поемами, а не циклом віршів чи розтягнутим віршем» [12]. Це лірико-історичні твори, якими поет вніс свою частку в національне пробудження і роз-

будову національно-патріотичного світовідчуття. Названі поеми цікаві новизною матеріалу, сюжетною побудовою, відрізняються вагомим, поетично багатим письмом. А їх епічне звучання ставить їх у ряд кращих набутків української поезії другої половини ХХ століття. Історичні поеми Івана Перепеляка були актуальними в час появи, зберігають вони свою актуальність і сьогодні. Причому ця **актуальність** все більше з площини ідеологічної (висвітлення в новому світлі заборонених раніше тем і образів), гносеологічної (раніше цього не знали, тому про це просто цікаво було розповісти) переміщується в площину художню: все виразніше сприймається оригінальний поетичний стиль поем Івана Перепеляка, його уміння будувати художній світ практично без авторської присутності, на цікавій драматичній життєвій події, єдності епічного й драматичного, багатоголосі персонажів, через яке всебічно обговорюється й реалізується авторська ідея.

У даному дослідженні увага зосереджена на літературному доробкові Івана Перепеляка у вимірах найновіших досягнень сучасного літературознавства, на історичній поемі «Остання любов гетьмана».

Однією з найскладніших проблем сучасної філологічної науки є проблема аналізу художнього тексту: як дешифрувати текст, щоб він «не обурився», «не закрився» від читача, а навпаки – засяяв би усіма барвами Слова й Смыслу. Стаття є спробою підібрати до художнього тексту релевантний «ключик» декодування.

У поемі «Остання любов гетьмана», що є **об'єктом дослідження**, І. Перепеляк вперше серед українських поетів створив нову концепцію наближення постаті Івана Мазепи саме до реалістичного, діалектично багатогранного відтворення: високохудожньо змалював образ гетьмана не як історичну постать, а як просту людину, якій властиві почуття. Маємо ще один випадок такого художнього змалювання реальних подій, у якому «поет переміг історика» [5, с. 24]. Але при цьому автор, очевидно, мав бути готовий відповісти принаймні на два запитання. Чи справді вартіть його задум тих трансформацій історичної правди, які він здійснив у своєму творі, і чи вдалося при тих-таки трансформаціях створити органічно вірогідну художню гіпотезу реальності?

Постать уславленого українського гетьмана овіяна романтичним ореолом, оповита легендами та міфами, які супроводжували його протягом цілого життя. Відомо, що як історичні, так і художні твори про Мазепу почали писати історики і літературознавці ще за його життя. До постаті гетьмана зверталися представники літератур різних країн – англійці й французи, німці й поляки, росіяни й українці: Байрон «Мазепа», Пушкін «Полтава», В. Гюго «Мазепа». Великий український поет Т. Г. Шевченко також не обійшов постать Мазепи увагою. Саме на 40–50-ті роки ХІХ століття припадає поява кількох його творів, які так чи інакше торкаються козацької доби і самого гетьмана. Це вірші «Великий льох», «Іржавець», «Чернець», а серед прозових творів виділяються дві повісті «Музикант», «Близнець». М. Старицький намагався з різних поглядів висвітлити характер й політичну діяльність Мазепи («Молодість Мазепи»), Іван Мазепа постає в одноіменній трагедії (1927) Л. Старицької-Черняхівської, де змальований поважним державним діячем, весь час намагається здобути волю, ладен віддати життя за Україну. Авторка показала різні грані характеру гетьмана – його освіченість, меценатство, мудрість, почуття.

На початку ХІХ століття, в добу романтизму, почав творитися новий міф – міф про колоритного і романтично-похмурого злочинця і звабника.

ХХ століття дало нам порівняно невелику кількість літературних творів, присвячених мазепинській тематиці. Так, Андріан Кашченко в історичних оповіданнях про запорозьких козаків визначив своє негативне ставлення до гетьмана, однак зобразив його як державного діяча. Найбільшим, до того ж історично обґрунтованим, твором, присвяченим життю Івана Мазепи, була трилогія Богдана Лепкого «Мазепа», яка фактично являла собою п'ять історичних повістей «Мазепа»,

«Не вбивай», «Батурич», «Мотря», «З-під Полтави до Бендер». Особливістю цього роману є те, що він написаний на основі історичних джерел, які були добре опрацьовані автором і тому вдало використані в тексті. Після трилогії Б. Лепкого з'явилися ще роман Г. Дудка «Великий гетьман», присвячений 250-річчю обрання Мазепи на гетьманство, та роман Ю. Мушкетика «Семен Палій», які мали діаметрально протилежні висновки. Якщо для першого автора Мазепа був найбільшим державником, який боровся за велику справу визволення України, то для другого – він зрадник, тільки зрадив він не Петра I, а свій народ. Не втрачають інтересу до подій минулого й митці 90-х років ХХ ст. До часів гетьманування Мазепи звертається у своїй поемі «Сполоханий гомін» (1997) А. Королів, Р. Іваничук «Орда» (1989–1991). В поемі В. Сосюри «Мазепа» трагедія гетьмана нерозривно пов'язана з трагедією українського народу. Оригінальним є трактування образу Івана Мазепи в романі Г. Колісника «Мазепа-гетьман» (1988–1989). Ретроспективне розгортання сюжету дозволяє побачити шаблі кар'єри крізь спогади самого гетьмана. Історична тематика є провідною у творчості Ю. Хорунжого. Оpubлікований у 1997 р. у журналі «Дніпро» роман «Любов маєш – маєш згоду» є монументальним історичним полотном, що розкриває одну з найтрагічніших сторінок минувшини України. І нарешті слід згадати ще один твір – роман бельгійської письменниці Ірен Стецик «Мазепа – гетьман України», в якому герой з'являється перед нами таким, яким бачила його Мотря, через її почуття. Кожний з названих істориків чи майстрів слова по-своєму інтерпретував образ великого гетьмана.

Завдяки творчості поетів та письменників ХХ ст. маємо змогу бачити Івана Мазепу таким, яким він був у дійсності: державним діячем, талановитим дипломатом, хоробрим воїном, улюбленцем жінок і закоханою людиною, одним словом – «ясновельможним паном-отаманом» [10, с. 41].

Мета статті полягає у дослідженні поетичного доробку Івана Перепеляка, який завдяки поемі «Остання любов гетьмана» вніс свою частку в національне пробудження, в розбудову патріотичного світовідчуття, де головною подією все-таки є кохання й те неповторне духовне багатство, яке воно приносить попри всі випробування й драматичні колізії.

Драматизм світобачення привів Івана Перепеляка до нового жанрового різновиду – драматичної поеми, ознаки якої виявилися вже в «Останній любові гетьмана». У документальній повісті І. Борщака та Р. Мартеля згадується: «Мазепа мав більше 60-ти, коли закохався в Мотрю. Його дужий організм не відчував наступу літ. Був якийсь чар навколо цієї незбагнутої постаті, слава та кохання її супроводили вірно. Донька Кочубея теж зазнала цього непереможного чару. Не маємо причин сумніватися, що вона щиро покохала гетьмана» [1, с. 74]. Дослідник-літературознавець Ю. Пінчук стверджує, що «Любов Мотрі Кочубеївни і Мазепи є та любов, що не знає ні старості, ні якихось інших меж. У багатьох історичних працях ХVIII–ХХ ст. можна зустріти намагання виставити життя гетьмана лише з негативної сторони, а самого Мазепу – як злочинця, старого ловеласа та спокусника» [5, с. 26].

Безумовно, образ головного героя у творі Івана Перепеляка – не лише об'єкт зображення, а й засіб розкриття центральної теми: чи насправді це остання любов гетьмана? Акцент поеми різко і свідомо зміщений у полемічну царину вічного питання Буття.

Гетьман Іван Мазепа – трагічна у своєму героїзмі постать, суперечлива, бунтівна, волелюбна. Все це дають історичні хроніки. Про це можна прочитати. А от те, що Мазепа був напрочуд делікатним і люблячим чоловіком – про це дізнатися не так просто. Хіба що відшукати його любовні листи. Вони ж і надихнули І. Перепеляка на написання поеми «Остання любов гетьмана» – про палке і цнотливе кохання Івана Мазепи та шістнадцятирічної Мотрі Кочубеївни, Мазепиної

похресниці. Сюжетна лінія кохання гетьмана до Мотрі поглиблює драматизм образу головного героя, надаючи йому романтичного колориту. Через стосунки з жінкою Іван Перепеляк розкриває головні доміанти внутрішнього світу героя – гідність, розсудливість, вірність, жертвовність. Їх Любов виникає із щирої взаємної симпатії, однак ідея потребує жертви, і герої готові її принести.

Історія зберегла листи І. Мазепи до Мотрі, в яких розкриваються палкі почуття закоханих. Як відомо, батьки дівчини засуджували як гетьмана, так і свою доньку. З листа Кочубея: «Яке горе, який нелюдський, невисловлений біль! Я не знав, що мені діяти і казав бити у дзвони, щоб всі знали моє лихо. Чи не краще було б, якби він сказав мені згинути серед мук, ніж так знеславити мою честь» [2, с. 75].

Дванадцять розділів поеми – то дванадцять монологів, якими обмінюються гетьман і Мотря (12 листів). З цього погляду героїв хочеться назвати «дійовими особами», як в афіші драматичного твору, хоча вони й не діють у фізичному сенсі цього слова. Пригадаймо слова Лесі Українки: для нової драми важливіше, що говориться, а не що діється на сцені. Відтак поему «Остання любов гетьмана» можна було б вважати й першою драматичною поемою Івана Перепеляка. Принаймні досвід побудови драматичних творів, складених з монологів дійових осіб, за які правлять розгорнуті цитати з документальних джерел (листів, щоденників, записників), уже давно відомий у світовій драматургії.

У справжніх листах Мазепи: «Моє серденько, мій квіте рожаний», «моє серденько», «моя сердечна кохана», «моя сердечна кохана, найліпша, найлюбезніша Мотронько», «рученьку біленьку дала», «личко біленьке» та ін. [2, с. 47–51]. Влучно про життєво-любовну драму Мазепи сказав Ілля Борщак: «Як на старого скептика, учня Макіявеля, то в цих листах находимо справді подиву гідну свіжість і ніжність почувань. Складна душа Мазепи мала такі незбагненні переходи!» [1, с. 51].

Кожному розділу передує епіграф з автентичних листів Івана Мазепи до коханої: «*Моє серденько, мій квіте рожаний! Сердечно на тебе боліло, що недалеко од мене їдеши, а я не міг очиць твоїх і личка біленького видіти; через сеє письмечко кланяюсь, всі члонки цілую любезно*» [7]. Ці листи своїм темпераментом і вишуканістю достойно доповнюють антологію всесвітньої епістолографії. Сильними мусили бути почуття вже немолодого чоловіка, щоби «зачарувати» молоду дівчину, яка розірвала з батьками й навіть пішла на ганьбу, залишивши рідний дім для гетьманських покоїв.

Хочеться відмітити, що поетичні тексти Івана Перепеляка не переповідають епіграфи, а мають цілком самостійне значення, дістають статус поетичної незалежності, живуть своїм життям. Читаючи епіграфи, можна відмітити, настільки незвична, нестандартна ситуація стає тут предметом відображення. Її драматизм полягає в тому, що всі (крім хіба що шістнадцятилітньої дівчини) розуміють ненатуральність стосунків закоханих і прагнуть їм запобігти.

У своїй поемі Іван Перепеляк не доводить події до страти генерального судді Василя Кочубея, Мотриноного батька; до програної Мазепою спільно з Карлом XII Полтавської битви. Це все виявилось за лаштунками міні-вистави чи драматичного етюдю. Головною подією, залишилося кохання й те неповторне духовне багатство, яке воно приносить попри всі випробування й драматичні колізії, які автор накладає на своїх учасників.

Достовірні листи гетьмана та відповідь на них коханої (в поетичній інтерпретації) дають широку картину тодішнього життя, фіксують найпотаємніші порухи душі двох до нестями закоханих одне в одного людей, але їхня любов виявилася трагічною...

Моє дівоцтво – спорожнілий сад.

Чорніє незагойно після граду.

Пішли мої дороги невпопад [7, с. 90].

Державний муж, патріот України, якого обставини змушують «чесно» слухати цареві. В цьому образі – біль. Та головне все-таки любов. Любов – жива, тілесна, неплатонічна. Автор показує життя таке, «як було». Однак у цьому як «було» відчувається щось фатальне, і його нічим полегшити. Чи не тому, не випускаючи з поля зору трагедію історичного масштабу, якою стала поразка Мазепи, автор більше воліє побачити за нею хоч щось світле, щемке, ліричне. Й розповідає про глибоке кохання гетьмана, про його сльози й коротке щастя, про юну Мотрю, яка в своїх наївних стрічках та намисті втікає від рідні, вірної цареві, втікає до того, хто «замислив зраду» проти цього царя. І виникає паралель: Мотря – Україна. Образ Мотрі у поемі трансформується в образ-символ самої України. Так, Україна, теж іще юна і теж, як Мотря, нещаслива, оточена кривавим хмаровинням історично-буттєвих протиріч. Звернення Мазепи до Мотрі опромінюються інакше – мовби це листи гетьмана і до Мотрі, і до когось (чогось) більшого, ніж Мотря. Вони цитуються розлого, в них спалахує ціла духовна скарбниця, якою володіла душа Мазепи.

І. Перепеляк у своєму творі розкриває психологію особистості І. Мазепи. Він показує його як людину освічену, з палким серцем, здатним любити глибоко і щиро. Коли читаєш твір, то не віриться, що йдеться про людину, якій далеко за шістдесят. Адже душа І. Мазепи відкрита для кохання. І її «не вблагати». Він прекрасно розуміє, що в його віці і становищі це все одно, що головою кинутись у річку:

*Любов!
А як дарунок чорта?!
Вже насміхаються діди,
Об'ївся блекоти...*

І сам собі суперечить:

*Остання, може...
Більш не знати!
Не спиши ж трунок
У труні!!! [7, с. 89].*

Це кохання породжує муки, болить розтерзана душа Мазепи, допікає, ятрить душу запитання: «Всі любляться! Мені не можна?» [7, с. 98].

До нестями люблячою постає перед нами красуня Мотрона. Глибину своїх почуттів вона передає у словах: «*Ти завжди поруч, навіть уві сні, Рабою згодна, лиш би при тобі!!!*» [7, с. 94]. Сердечні муки не дають спокою Мотрі:

*Мені без тебе
Хоч на страту,
Байдуже: поглум, поговір.
Все! Або ти, або... не знаю,
Що діяти... [7, с. 90].*

Листи Мотрони до Мазепи сповнені переживань за його долю. Вона скаржиться Мазепі на своїх батьків, що не давали їй життя дома за її кохання до нього, і сповіщає про те, що батько задумав таємниче:

*Послання довгі отправля в Москву.
Все пише й пише і кладе у стоси...
Якось підгледіла,
О Господи, – доноси!
І все на тебе пише... [7, с. 109].*

Дівоче серце прагнуло кращих перемін. І слова Мотрі, звернені до Бога, додали їй сил у боротьбі за своє кохання. Заради нього вона зрікається батька. Своє нерозтрачене кохання вона дарує своєму обранцеві:

*Той батько – лис,
Повзучий змій.*

*Тепер мені чужий!
А ти, Іваночку, ти мій.
Коханий, дорогий.
Люблю, о Господи, спаси! [7, с. 110].*

Самотність у батьківському домі, присутність батьків для неї тяжкі, слідкування, образи виснажують її сили, проте в такій ситуації вона в думках нерозлучна зі своїм коханим. Мати не залишає її без уваги, запрошує знахарку, щоб та, повороживши, звільнила думки і серце від «сатани», тобто від Мазепи. Але це не змінило ставлення Мотрі до нього. Іншого разу мати придумала нове випробування. Вона покликала до хати сватів, а з ними прийшов і наречений, «вайло і бельбас» [7, с. 100], за словами Мотрі. Коли їй стало зрозуміло, в чому суть задуму, вона дістала з-під подушки перстень – подарунок гетьмана, заявивши, що вже заручена. Постать героїні в інтепретації Івана Перепеляка небуденна, вирізняється на тлі інших дійових осіб. Вона не тільки красуня, а це постійно підкреслюється в репліках І. Мазепи («шовкові брови», «коралеві»), а виступає також як сподвижниця Мазепи, палка патріотка уярмленої України.

Наклепи досягають мети. Гетьман загнаний у глухий кут. Текст поеми обривається на кульмінаційному моменті. Неможливо повірити, що герой не думає про своє «останнє» кохання і тоді, коли готувався до сутички з Петром I під Полтавою, і тоді, коли, зазнавши поразки, наблизився до своєї фізичної смерті. «Ось чому хотілося б, щоб автор повернувся до цієї поеми і продовжив її. Про те, як це зробити, він знає краще нас» [5, с. 28], – говорить І. Кірсанов.

Якщо прочитаємо поему просто як художній твір, не враховуючи його історичного підґрунтя, то матимемо всі підстави впевнено сказати: Івану Перепеляку загалом вдалося створити цілісний і органічний художній світ, добре виважений в усіх його основних компонентах. Це лірико-романтична поема, написана з добрим відчуттям образної, композиційної, словесної пластики; написана пристрасно, з притаманним Перепеляку максималізмом почуттів.

Художньо-естетична концепція моделювання світу Івана Перепеляка засвідчує модерну непередбачуваність образів, позначених сугестивною асоціативністю, синестезією почуттів і вражень, пов'язаних з прагненням до творення нової метафоричної дійсності.

Так, супротивники Мазепи – вірогідні слуги імперії – ненавиділи його, проте жінки любили, церква – імперська церква – прокляла його, але поети опівали. Таким співцем кохання Мазепи є і Іван Перепеляк.

Бібліографічні посилання

1. *Борщак І.* Іван Мазепа: Життя й пориви великого гетьмана / І. Борщак. – К.: Свенас, 1991. – 136 с.
2. *Борщак І.* Іван Мазепа: Життя й пориви великого гетьмана / І. Борщак, Р. Мартель. – К.: Рад. письменник, 1991. – 316 с.
3. *Журавльов Д. В.* Мазепа: людина, політик, легенда [Текст] / Д. В. Журавльов. – Х.: Фоліо, 2007. – 384 с. – (Історичне досьє).
4. *Геращенко О.* Любовні листи Івана Мазепи до Мотрі Кочубеївни. До вивчення епістолярної стилістики початку XVIII ст. / О. Геращенко // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. – Т. 3. – Х., 1994. – 128 с.
5. *Перепеляк І.* Матеріали до вивчення творчості поета в курсі «Українська література» для учнів загальноосвітніх шкіл та студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації: метод. посібник / І. Перепеляк / передмова О. В. Ковалевського; упорядкування В. І. Ковальова. – Х.: Майдан, 2002. – 196 с.
6. Літературознавчий довідник української літератури. – К.: Каравела, 2001. – 654 С.
7. *Перепеляк І. М.* Поеми / І. Перепеляк. – Х.: Майдан, 2007. – 474 с. – Серія «Поезія Слобожанщини».

8. Ротач П. Він пройшов крізь віки героєм / П. Ротач // Криниця. – 1992. – № 7. – 27–28 с.
9. Сергійчук В. І. Заради всієї України (Про гетьмана І. Мазепу і його час) / В. І. Сергійчук // Всесвіт. – 1992. – № 1–2. – 90–95 с.
10. Тарасова О. Жінки в житті Івана Мазепи: міф і реальність / О. Тарасова // Дніпро. – 2001. – № 9–10. – С. 129–132.
11. Тома Л. Життя в обіймах смерті. Великі проблеми й вистраждані істини / Л. Тома // Літ. Україна. – 2009. – 19 берез.
12. Філатов А. Сходи і жнива поем : [про розв. жанру поеми в сучас. л-рі] / Аркадій Філатов // Слобідський край. – 2008. – 16 серп. (№ 93).

Надійшла до редколегії 08.02.2013 р.

УДК 821.161.2 – 2

А. Ю. Усова

Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ КНУ

ЕСТЕТИЧНІ ДОМІНАНТИ ДРАМАТУРГІЇ О. ІРВАНЦЯ 90-Х РР. ХХ СТ.

Проаналізовано реалізацію категорій естетики на різних рівнях драматургічних творів О. Ірванця кінця ХХ ст. Встановлено провідні категорії кожної п'єси. Представлено культурно-історичний контекст відображених подій. Визначено загальні риси естетики драматургії О. Ірванця перехідної доби.

Ключові слова: естетичні категорії, драматичний пафос, дисгармонія, потворне, абсурд, іронія, цинізм, гра.

Проанализирована реализация категорий эстетики на разных уровнях драматургических произведений О. Ирванца конца ХХ ст. Установлены ведущие категории каждой пьесы. Представлен культурно-исторический контекст отображенных событий. Определены общие черты эстетики драматургии О. Ирванца переходного периода.

Ключевые слова: эстетические категории, драматический пафос, дисгармония, уродливое, абсурд, ирония, цинизм, игра.

Realization of categories of aesthetics is analysed on the different levels of dramaturgic works of O. Irvanycya end of XX century. The leading categories of every play are set. The cultural and historical context of the represented events is presented. Certainly general lines of aesthetics of dramaturgy of O. Irvanycya transitional days.

Key words: aesthetical categories, dramatic fervor, disharmony, ugly, absurdity, irony, cynicism, game.

Теоретичне підґрунтя поєднання літературознавчого аналізу та категоріального апарату естетики не знайшло свого широкого практичного застосування в наукових дослідженнях української драматургії 90-х рр. ХХ ст. О. Бондарева, Я. Голобородько, Т. Гундорова, О. Когут, послуговуючись усіма типами естетичних категорій, лише принагідно приділяють увагу їх змістовому наповненню та конкретній реалізації в літературному творі.

У ході дослідження ми будемо використовувати визначення терміна «естетичні категорії», запропоноване К. Фроловою, а саме: «це категорії, які містять у собі гранично широке узагальнення конкретно-чуттєвих, ідейно-емоційних оцінок явищ дійсності з позицій конкретно-історичного ідеалу» [8, с. 27]. На нашу думку, дослідження такого типу категорій, як категорії естетичних відношень